

UČITELJSKI TOVARIŠ.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 17.

Ljubljana, 1. kimovca 1892.

XXXII. leto.

Vsebina. Jožef Žirovnik: Pomen in metodika pokončne pisave. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Ukazi in odredbe šolskih oblastev. — Sklep računa narodne šole. — Račun o dohodkih in stroških vdovskega učiteljskega društva. — Književnost. — Naši dopisi: Iz Ljubljane. — Iz postojnskega okraja. — Iz Kranja. — Iz litijskega okraja. — Iz radovljiškega okraja. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Pomen in metodika pokončne pisave.

Konferenčni referat g. nadučitelja **Jožefa Žirovnika.**

V mnogih učiteljskih zborovanjih po Avstriji je dandanes na dnevnem redu posvetovanje o pokončni pisavi. Sl. c. kr. okrajni šolski svet radovljiški priporočal nam je z okrožnico od dne 15. prosinca t. l. št. 692., naj se poučimo o pomenu in metodi te pisave in naj delamo poskušnje ž njo. Ker sem jo jaz vsled tega poziva takoj v I. razredu vpeljal, dal mi je sl. stalni odbor nalogo, da poročam današnji okrajni učiteljski konferenciji o prednostih in metodiki pokončne pisave in da povem kaj iz svoje skušnje, katero sem si pridobil pri polletni uporabi v šoli.

Marsikateremu se bo zdelo nepotrebno novotarenje vprašanje, ali naj se piše po šolah še nadalje nagnjena pisava ali pa naj se vpelje pokončna t. j. tista, pri kateri stojé črke pravokotno na vrsti. Vender stvar ni tako malenkostna, ampak je važna in velikega pomena, posebno ker gre za

zdravje šolske mladine. Z vprašanjem, katero naj zanaprej po šolah poučujemo, ležečo ali pokončno, bavili so se že mnogi zdravniki. Na podlagi zdravniških preiskav ukazala so nekatera šolska-oblastva delati poskušnje s pokončno pisavo. Praktična vaja je potrdila teoretična dokazovanja zdravnikov. Skoro gotovo je, da se bo pokončna pisava splošno vpeljala v šole in da se bo pozneje rabila tudi v življenji.

Vprašanje o pokončni pisavi je staro šele kakih 12 let. V prejšnjih stoletjih pisali so sicer ali pokončno ali pa malo nagnjeno, kar kažejo stari rokopisi. Ali okoli l. 1809. pojavila se je nagnjena ali ležeča pisava. Ta je posledica hitrega pisanja in se je radi tega hitro udomačila.

Znano je, da se med šolsko mladino vedno bolj razširjati bolezní: kratkovidnost (nyopia) in kriva hrbtenica (skoliosis). Pri nas na deželi ni toliko znati, da bi imeli

otroci slab vid, ali če pride učenec v srednje šole, pokaže se kmalo kratkovidnost, katera raste od razreda do razreda, pa tudi število kratkovidnežev je vedno večje. Kriva hrbtenica ni tako očitna, a vendar se javlja pogostoma. Zdravniki so vedno trdili, da so naše šolske klopi najbolj krive teh obeh šolskih bolezni. Skušali so jih popraviti, da so jih merili po držanji in velikosti telesa. Ali praksa je pokazala, da sedé otroci v novih — zdravniško potrjenih — klopeh ravno tako slabo kakor v starih. Vzroke teh bolezni iskali so še drugod. In res so jih našli tam, kjer so jih najmanj pričakovali. Spoznali so namreč dozdanjo ležečo pisavo za glavni vzrok kratkovidnosti in krive hrbtenice, ker se zaradi nje glava in život drži tako, da je škodljivo očem in hrbtenici. Zaradi tega so zahtevali, naj se škodljiva ležeča pisava odpravi in nadomesti s tako, v kateri ni nevarnosti za zdravje mladine. Ta pa je pokončna pisava.

Nemški zdravnik dr. Schubert je 1880. l. prvi znanstveno utemeljil pokončno pisavo. Za njim so tudi drugi zdravniki dokazovali prednosti te pisave. Vendar je do praktične uporabe minilo nekaj let. Šele l. 1889. upeljal je E. Bayr, vodja mestne dekliške šole na Dunaji, pokončno pisavo z namenom, da dokaže, kako se bo ta pisava obnesla v praksi. Poučeval je tako rekoč pri odprtih durih. Vsakdo je smel priti v šolsko sobo, da se je prepričal, kako vpliva nova pisava na držanje telesa. In prihajali so mnogi v šolo. Tudi odposlanca najvišjega zdravstvenega sveta, vseučilišna profesorja dr. Reuss in dr. Lorenz sta prišla. Opazovala sta natančno pokočno pismo učence in sta potem naznanila svoje mnenje najvišjemu zdravstvenemu svetu, kateri je sklenil svečana 1891. l. sledeče: Splošno se priporoča, uvesti pokončno pisavo za prvi pouk v pisanji, da je mogoče doseči ravno držanje telesa, zabraniti skrivljenje hrbtenice in odpraviti napake vida. — Tudi anketa v Pragi, sestavljena iz zastopnikov

deželnega šolskega sveta, zdravnikov in učiteljstva, je meseca maja pr. l. soglasno se odločila za pokončno pisavo in jo priporočala iz zdravstvenih ozirov v splošno vpeljavo v vse šole na Češkem. Tudi po drugih šolah — ne samo na Dunaji — začeli so učitelji delati poskušnje (Bayr našteva v 2. izdaji svoje knjige že 149 takih razredov). In vsi učitelji, ki so gojili pokončno pisavo, so se prepričali o mnogoterih prednostih, katere ima ta pisava pred ležečo.

Zdravniki so torej spoznali ležečo pisavo za vzrok kratkovidnosti in skrivljenja hrbtenice. Vprašanje nastane: Zakaj je ležeča pisava škodljiva očem in hrbtenici, pokončna pa ne? Ležeča pisava je zato škodljiva, ker poševno pišeči učenec ne more sedeti ravno in pokonci, ampak sedi sključen in zvit, da bolje vidi. Prav to pa, da je sključen in da nagiblje glavo in život, pospešuje kratkovidnost in skrivljenje hrbtenice. Iz skušnje vemo, da se pri pisanji držimo vedno kolikor toliko sključeno. Ravno tako sedé tudi otroci v šoli. Kolikrat zahtevamo, naj se pri pisanji držé ravno in pokonci. Naš opomin zboljša držanje za nekaj minut in za nekaj časa se zravnajo po konci, ali kmalo se glava nagne polagoma na stran, potem vrat in na zadnje ves život. Zdravniki trdijo, da se otroci ne morejo držati drugače. Vsi naši opomini so torej zastoj. Zakaj? Otroci obračajo glavo vedno tako, da se očesna veznica kolikor mogoče strinja z ležo vrstic. Pri pokončni pisavi je mer ali leža vrste vspeoredna z robom klopi, torej ni treba pokončno pišočemu otroku glave na levo nagibati. Poševno pišeči pa je k temu prisiljen vsled navzgor dvigajoče se vrste. Da je temu res tako, prepričamo se lahko sami. Položimo knjigo ali zvezek naravnost prédse, vspeoredno z miznim robom. Dokler leži knjiga naravnost pred očmi in so vrstice vspeoredne z očesno veznico, držimo glavo po konci, ko pa zasučemo ali nagnemo knjigo, nagnemo tudi nehoté glavo, ker skušamo

vsporediti očesno veznico z ležo vrstic. — Od tega, kako pišoč držimo glavo, zavisno je tudi, kako sploh držimo život. Zakaj, ako se glava drži le količkaj nepravilno, drži se napačno tudi vse telo. Pravilno držanje glave je podlaga dobrega držanja pri pisanju. Vsako nagibanje glave na stran dovede neogibno v postransko držanje hrbtenice. To pa je zdravniško pripoznano kot najpogostejši vzrok krive rasti otrok. Radi tega se mora prisoditi pokončnemu pisanju brezpogojna prednost pred drugimi metodami.

Iz vsega tega dokazovanja sprevidimo, da se zaradi zvezkove leže nagiblje glava in krivi život. Ako hočemo torej, da sedi učenec pravilno po konci, položiti ima zvezek tako, da se mu zaradi njega ni treba viti in ključiti. To pa je mogoče le tedaj, ako leži zvezek pred sredino telesa in je ob enem vsopreden z robom klopi t. j. ako ga položimo v ravno srednjo ležo. Očesna veznica je potem vsopredna z zvezkom in zato ni treba glave nagniti na jedno stran. Oči so dovolj daleč od pisave in sicer enakomerno oddaljene, ves

gorenji život je enakomerno oprt na roke, sloneče na klopi. Pri taki zvezkovi leži mogoče je pisati samo pokončne črke. To pa ni glavna stvar. Prvo je pravilno sedenje, pokončno pisanje je le posledica tega pogoja.

Razum tega, da učenec pravilno sedi, ima pa ta pisava še druge prednosti, katerih ne smemo prezirati. Pokončna pisava je razločnejša kakor nagnjena. Vsaka pisava je tem bolj razločna, kolikor manj je nagnjena. Pokončno pisanje se torej lažje bere nego ležeče. Iz skušenj je tudi pripoznano, da večina otrok piše pokončno razločnejše in enakomernejše kakor prej. — Tudi manj prostora potrebuje nova pisava. Narisajmo na vodoravno črto več enakooddaljenih navpičnic in jih potem nagnimo tako, da ostanejo vsopredne. Pri tem zapazimo, da je razdalja med njimi tem manjša, kolikor bolj so nagnjene. Ako hočemo, da so tudi nagnjene črte toliko oddaljene druga od druge, kakor so bile navpične, moramo jih razmakniti. Razmaknjene pa potrebujejo več prostora, torej več popirja. (Konec prih.)

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

O prepirih v „Matici Slovenski“ je na poslednjemu spisu dodal: „Gospode pa, zlasti mlajši in čeverste duhovne prošimo, naj se poprimejo goreče in serčno cerkvenega slovstva, verskega polja, da ne zamerjemo, ker zastali smo že daleč. Naj spisujejo dobre, podučljive, mične spise po zgledu toliko verlih katoliških pisateljev današnjega časa; pot, da se na svitlo spravljajo, se bo dobila, mora se dobiti, ako Bog dade i sreča junačka“ (Danic. 1877 str. 61). — „Mislim in celó prepričan sem, da je treba duhovstvu

društva, katero bi mu dajalo bogoslovnih knjig in učenejših obravnav tudi v slovenskem jeziku.. Bati se je, da pride vrag, ki si postavi nebogoslovno društvo, in sicer ondi, kjer bi bogoznansko stati imelo“ — klical je „V premislek“ v Danici 1878 str. 381—2 s podpisom: Non „quis?“ sed: „Društvo za duhovsko omiko“. — Tako spet v Danici 1880 str. 212: „Slovenski duhovščini v prevdarek“, budeč k vzajemnemu delovanju na bogoslovske polju, češ, Mohorjeva družba po svojem namenu

skerbí bolj za potrebno omiko našega ljudstva; Matica obdeluje bolj znanstveno polje različnih strók. Nobena se ne pečá strogo z bogoslovsko védo, ter ni pričakovati, da bi ktera izdajala znanstvene bogoslovske knjige ali letopise“.

Pomanjkanje duhovnov. „Mnogotere nadloge stiskajo dan danes naš mili narod, ter opovirajo vsakoverstni razvoj in napredek, srečo in blagostan. Med naj nevarniši stiske spada gotovo pomanjkanje dušnih pastirjev, ki s keršansko resnico in ljubeznijo pospešujejo pravo omiko, ki skerbno celijo dušne rane vérnih ter jim z božjo resnico in milostjo pomagajo že tu k pravemu miru in tam k večnemu poklicu . . Mnogi in različni so vzroki, da se dan danes manjša število bogoslovcev in s tem duhovnih pastirjev. Med naj bolj znane se prišteva 1. vojaška postava; 2. velika revšina navadnega kmeta in nenavadno veliki stroški za vzdrževanje dijakov; 3. sedanji duh časa, nikakor vgoden duhovskemu stanu; 4. mnoge in razne druge službe, odperte dijakom; 5. slabo plačilo, ki nikakor ne zadostuje sedanjim potrebam, ne imenitnosti stanú, in dostikrat ni v nobeni primeri z visoko plačo drugih stanov; 6. sedanja osnova in sedanji navod latinskih šol, ki mladino preoblada s premnogimi, različnimi predmeti . . ; ki že malim učencem na spodnji gimnaziji v enem razredu daje po 5—7 učencikov, zmed katerih slehern svoj predmet čez vse povdarja . . Zdrava pedagogika priznava in térja, da osnova in navod morata biti priméjrena večini t. j. srednjim učencem, ne samo izverstnim, katerih je le malo in ne zadosti za različne stanove . . Tako skušnja in dušeslovje učí, da za spodnje šole niso primerni strokovniški, ampak razredniški učitelji, ki dobro zamorejo poznati učence od več strani ter jim biti učitelji in odgojitelji . . Kake sredstva moramo rabiti zoper pomanjkanje duhovnih pastirjev? . . To so nekatere čertice o vzrokih pomanjkanja duhovnov in o potrebnih pomočkah . . Poma-

gajmo, bratje, vsestransko z besedo in z djanjem, in bo pomagano gotovo, Bogu v čast, zlodju v kvar!“ Non quis, sed quid (Danic. 1878 str. 105—107).

Zeló navdušen govor je imel dr. A. Čebašek v katoliški družbi 16. febr. l. 1879 pri tomboli v pomoč revnim katoličanom v Bosni. Razpravljal je v njem katoliške družbe namen in pomočke, ki so „razun dobrotelosti in razveseljevanja na pr. tudi podučilni spisi in bukve, ki se na svitlo dajó, razširjanje dobrih katoliških bukev iz lastne bukvarnice, govori in branja, ki se napravljajo v ta namen . . Perve čase naše družbe smo že imeli take govore in sicer ne brez vspeha . . S takimi govori o tehtnih vprašanjih katoliške vere in vede bomo začeli pri prvi priložnosti, ako se zbere toliko moških, da bo truda vredno govoriti“ itd. In res je imel mnogo takih govorov v nemškem in slovenskem jeziku.

L. 1877 je jela katoliška družba izdati svoje glasilo pod naslovom „Glasilo katoliške družbe“, in v teh je dr. Čebašek priobčil na pr.: Serce Jezusovo, času jako primerno razpravo, v kateri odgovarja na trojno vprašanje: 1. Kaj častimo v tej pobožnosti? 2. zakaj? in 3. kako naj častimo Jezusovo Serce? (Zv. XVI. l. 1882 str. 3—30). — Katoliška cerkev — drevo spoznanja in življenja. — Cerkev, nevesta Kristusova, mati vernih. 1. Cerkev — drevo spoznanja — je nezmotljiva. 2. Cerkev — drevo življenja — je edino zveličavna (Zv. XVII. l. 1883 str. 3—70). — **Zakaj sem kristjan?** Vvod. 1. Prerokovanja o Mesiju — Sinu Božjem. 2. Pričevanja ob času Jezusovega bivanja na zemlji. a) Kaj pravi Kristus sam o sebi? b) Značaj in c) Nauk Kristusov. d) Čudeži in vstajenje Kristusovo. e) Spričevanje apostelnov. 3. Spričevanja po Kristusovem času. a) Razširjanje sv. vere. b) Ohranjenje kerščanske vere. c) Včinek in sad kerščanske vere. Sklep. (Zv. XVIII. l. 1884 str. 3—80). Govor pri občem zboru

katoliške družbe 26. jan. 1886 vpričo prem. gosp. kneza in škofa Jakoba. Dr. A. Čebašek razpravlja v njem v bolj splošnih potezah in poglobitnih točkah zgodovino kat. družbe (Danic. str. 42—58), kar je nekoliko bolj za ljudstvo priobčeno v „Glasih“ zv. XX. l. 1886 str. 136—170 pod naslovom: *Kratka zgodovina katoliške družbe*. Ta mu je zlasti pri srečju, in klasični so njegovi ogovori v njenih občnih zborih vedno z ozirom na dobo, v kateri se vršijo. Taki so tudi ogovori, ki jih ima kot škofovski poročnik do učencev, kadar nadzoruje verski nauk v srednjih šolah.

L. 1887 je segel nekoliko v družbino zgodovino ter ponovil željo, naj bi skorej se obudilo spet politiško katoliško društvo (Danic. str. 32). Iskreno je priporočal krščanske družbe treznosti (str. 53, 65 itd.), ter kazal, kdo je pravi rodoljub. Posebej pa je slovesen govor imel prelat dr. A. Čebašek pri veselici katoliških rokodelskih pomočnikov novega leta večer 1887 (Danic. str. 6—12). — L. 1888 je poglobitno vodil svečanost o papeževi zlati maši ter v svojem čverstem govoru najprej omenil, kaj se je ta dan godilo v Rimu, kaj je slavnostni odbor storil za papeževo zlato mašo v naši deželi in v Ljubljani, potem je pojasnoval dobroto in potrebo papeževga pervaštva ali poglavarstva, ter sklenil s klicem na slavo Leonu XIII (Danic. 5). Bil je to leto pri katoliškem shodu na Dunaju, ter tu in tam boril se za versko šolo,

za katoliške družbe in časnike nasproti liberalnim pa brezverskim (cf. Slovenec, Danica itd.) — L. 1889 je v občnem zboru katoliške družbe navdušeno govoril o papežu in o zlati maši v papeževem letu, gledé na Slovence na pr.: „Pri slovesnem zaslišanju v Rimu l. 1878 pod vodstvom kardinala Schwarzenberga je bilo le okoli 21 Slovencev, l. 1881 pod škofom Strosmajerjem blizo 80, in letos mesca aprila se je že čez 100 Slovencev vdeležilo javnega zaslišanja. In kolika gorečnost in vnéma je bila domá pri vernih od prve slovesne službe božje novega leta dan do zadnje dovoljene milosti na sv. Silvestra dan itd.“ (Dan. 42—51). — L. 1890 pa je z ozirom na tedanje dogodke v Podragi in neslane pisarije po nekterih časnikih spregovoril o pravi veri in cerkvi nasprot pravoslavni (Dan. 57—67). — L. 1891 o potrebi in ovirah katoliške družbe z ozirom na novodobni liberalizem in indiferentizem v verskih rečéh, pa tudi v vedah itd. — L. 1892 živo poprijema liberalizem mej tako zvano „inteligenco“; dokazuje, da slovensko politiško napredno društvo ni ne katoliško, ne napredno, ter pojasnuje, v čem se razodeva pravi kerščanski napredek nasprot novoslovenskemu poganskemu (Dan. 67—85). Ko bi pač slovenski rodoljubi, duhovski in neduhovski, prebiral take čvrste razprave! — Letos pa deluje z dušo in s telesom za prvi slovenski katoliški shod v Ljubljani. Bog obilno blagoslôvi njegovo pa njegovih sotrudnikov iskreno in pošteno prizadevanje!

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

V. Organizacijski statut za šolske vrte.

Gledé prirejanja in vzdrževanja šolskih vrtov je visoki c. kr. deželni šolski svét izdal nastopni razpis:

Z. 1236. Auf Anregung der vorjährigen Landeslehrerconferenz hat eine fachmän-

nische Enquete ein Organisationsstatut für die Volksschulgärten im Lande ausgearbeitet, welches folgende Punkte, beziehungsweise Vorschläge enthält:

1. Jede Schulgemeinde soll einen Schulgarten als Lehrmittel besitzen, damit die

Schulkinder je nach den Ortsverhältnissen in der Obstbaumzucht, eventuell Rebenzucht, im Anbau und in der Pflege von Gemüsearten, wichtigen Pflanzen, sowie auch Blumen unterrichtet werden können.

2. Der Schulgarten soll, wenn die Verhältnisse es gestatten, mindestens 4 Ar umfassen.

3. Die Schulgemeinde richtet den Schulgarten nach einem bestimmten, vom Bezirksschulrath zu genehmigenden Plane ein. Zur Einrichtung gehört eine dauerhafte Verzäunung, die gegen Beschädigung durch Haustiere oder das Wild und durch Kinder Schutz gewährt, sodann das Rigólen des Bodens, die Anschüttung der Wege mit Sand in der Höhe von 1 dm, ein Wasserbehälter und das zur Bearbeitung nöthige Geräte.

4. Der so eingerichtete Schulgarten wird dem Leiter der Schule zur ständigen Verwaltung und Besorgung übergeben. An mehrclassigen Schulen kann derselbe, falls ihn der Leiter nicht übernimmt, einem definitiven Lehrer zugewiesen werden.

5. Die ordentlichen Ausgaben für die Bearbeitung des Schulgartens deckt die Schulgemeinde und stellt den hiefür nöthigen Betrag jährlich in das Präliminare für Schulerfordernisse ein. Dafür erhält der Ortsschulrath aus jenem Jahrgange der Obstbaum- und eventuell Rebenschule, welchen der Lehrer als Schulgärtner zur Ausscheidung bestimmt, die Hälfte der Obstbäume und eventuell Reben um sie an unbemittelte Gemeindegassen und fleissige Schüler, die sich darum bewerben, zur Anpflanzung zu ertheilen oder an bemittelte Landwirthe zu verkaufen. Über die andere Hälfte verfügt der Lehrer als Schulgärtner, ebenso gebürt ihm auch die

ganze übrige Nutzniessung des Schulgartens.

6. Im übrigen soll es dem Lehrer als Schulgärtner auch unbenommen sein, mit der Schulgemeinde ein Einvernehmen zu treffen, wornach er die Bearbeitungskosten selbst übernimmt und dafür das Recht erhält, über den gesammten Ertrag des Schulgartens selbst zu verfügen. In diesem Falle sorgt die Schulgemeinde nur für die Erhaltung der Verzäunung.

Falls in der Person des Schulgärtners ein Wechsel eintritt, geht die bestehende Baum-, resp. Baum- und Rebenschule mit Ausnahme des zur Ausscheidung bestimmten und geeigneten Theiles in die Verwaltung des Nachfolgers über.

Der k. k. Bezirksschulrath (der k. k. Stadtschulrath) wird nun eingeladen, unter Berücksichtigung der Erfahrungen und Bedürfnisse, der Wünsche der Fachleute und der Volksschulgemeinden des eigenen Bezirkes sich zu äussern, ob an den oben mitgetheilten Vorschlägen, betreffend die Grösse, die Culturgattungen, die Einrichtungsmodalität, die Bearbeitung und Erhaltung des Gartens, das Nutzniessungsrecht oder noch andere hieher gehörige Fragen irgend welche Änderungen oder Zusätze erwünscht wären.

Der Äusserung hierüber wird bis Ende October 1892 entgegen gesehen.

K. k. Landesschulrath.

Laibach, am 9. Juni 1892.

Der Landespräsident:

Winkler.

An alle k. k. Bezirksschulräthe in Krain und den k. k. Stadtschulrath in Laibach.

SKLEP RAČUNA „NARODNE ŠOLE“

za XX. opravilno dōbo

od dné 15. kimovca 1891 do 15. mal. srpana 1892.

VABILO

na občni zbor „Narodne šole“, društva v podporo slovenskemu ljudskemu šolstvu,

ki bode

v pondeljek dné 5. vel. srpana 1892 popoldne ob 6. uri v
mestni šoli na Grabnu

po nastopnem vsporodu:

1. Ogovor prvomestnikov.
2. Poročilo o odborovem delovanji v 20. društvenem letu.
3. Poročilo o društvenem računu.
4. Volitev računskih preglednikov za l. 1893.
5. Volitev 9. odbornikov. (Funkcijonarje voli odbor sam.)
6. Nasveti.

V Ljubljani, 16. vel. srpana 1892.

Odbor.

Zaporedno setv.	Koliko	D o h o d k i		Posamič		Vkupe	
				gld.	kr.	gld.	kr.
1		I. Ostanek blagajnični iz preteklega leta 1890/91				235	65
		II. Vplačila: a) ljudskih šol:					
2	8	društvenikov po 1 gld.	(+ 1·20)	9	20		
3	24	" " 2 "	(+ 0·90)	48	90		
4	20	" " 3 "	(+ 0·50)	60	50		
5	8	" " 4 "	(+ 0·56)	32	56		
6	25	" " 5 "		125	—		
7	4	" " 6 "	(+ 0·48)	24	48		
8	4	" " 7 "	(+ 0·50)	28	50		
9	2	" " 8 "		16	—		
10	2	" " 9 "		18	—		
11	12	" " 10 "	(+ 0·80)	120	80		
12	1	" " 12 "	(+ 0·20)	12	20		
13	1	" " 13 "		13	—		
14	1	" " 16 "	(+ 0·54)	16	54		
15	2	" " 17 "		34	—		
16	2	" " 20 "		40	—		
17	1	" " 22 "	(+ 0·15)	22	15		
	117	ljudskih šol je vplačalo vsega skupaj				621	83
		b) učiteljev:					
18	14	društvenikov po 1 gld.	(+ 1·60)	15	60		
19	17	" " 2 "	(+ 0·50)	34	50		
20	10	" " 3 "	(+ 0·06)	30	06		
21	3	" " 4 "	(+ 0·06)	12	06		
22	5	" " 5 "		25	—		
23	1	" " 6 "		6	—		
24	1	" " 29 "		29	—		
	51	učiteljev je vplačalo				152	22
		III. Drugi dohodki, podpore, darila:					
25		Za prodane knjižice iz društvene zaloge				30	—
26		Podpora visokega deželnega zbora		200	—		
27		" veleslavnega mestnega zastopa		200	—		
28		" slavne kranjske hranilnice		200	—		
29		Pomočno obrtno društvo v Ljubljani		10	—		
30		Redno darilo visokorod. g. dr. vit. Fr. Močnika v Gradci		15	—		
31		Darila 5 drugih dobrotnikov		9	—		
32		Podpora iz abiturijentske veselice		33	—		
33		Vplačani zastanki društvenikov		5	—		
		Vsota dohodkov pod III.				672	—
		IV. Vplačila ustanovnikov:					
34	3	ljudske šole s popolnim vplačilom po 20 gld.		60	—		
35	2	ljudski šoli I. polovico ustanovnine po 10 gld.		20	—		
36		Kmetijska posojilnica ljub. okolice II. polovico		10	—		
37		Posojilnica v Črnomlju		20	—		
38		Slov. in hrvatski uč. abiturijenti		20	—		
		Vsota vplačane ustanovnine				130	—
		Glavna vsota vseh dohodkov				1841	70
		V. Društvena imovina ob sklepu računa:					
39	20	podpornih ustanovnin		365	—		
40	19	ustanovnin ljudskih šol		350	—	715	—
41		Obresti od teh ustanovnin naloženih na knjižice 74. 2593. 180248. do 1. septembra 1892				75	08
42		Blagajnični ostanek poleg zaloge				266	56
		Vsota				1056	64

Zaporedno štev.	Koliko	T r o š k i		gld.	kr.
1	899	Učnih knjig šolskih in pomožnih		166	56
2	56450	lepopisnic, spisovnic in številnic z vožnino vred		467	92
3	388	škatljic jeklenih peres		133	75
4	564	tucatov peresnih držal		33	68
5	497	škrlinih in prožnih tablic		32	32
6	158	škatelj črtalnikov		31	91
7	905	tucatov svinčnikov		86	51
8	11335	risank večjih in manjših		196	65
9	38	škatelj radirk		36	81
10	1/2	rizme pisnega papirja		2	70
11		Učila za čitanje, nazorni pouk, številjenje, risanje, zemljepis, prirodopis in naravoslovje		104	64
12		Razpošiljanje blaga		10	70
13		Upravnina, dopisnina, stanarina		63	52
14		Postrežnina		10	23
15		Raznoterosti		67	24
16		Naložena nova ustanovnina		130	—
		Vsota		1575	14
17		Blagajnična gotovina ob sklepu računa		266	56
		Vse skupaj		1841	70
		Društvenikom naklonjene podpore v šolskem blagu:			
a	124	ljudskim šolam in ustanovnikom za vplačanih 621 gld. 83 kr.		1006	81
b	51	učiteljem vračila za vplačanih 152 " 22 "		270	02
c	13	ljudskim šolam darovanega blaga za		70	40
	188	deležnikom se je torej razdelilo blaga za		1347	23
		V Ljubljani, dne 15. avgusta 1892.			

Feliks Stegnar,
načelnik.

M. Močnik,
blagajnik.

Račune pregledali, z blagajničnim zapisnikom v popolnem soglasji našli in odobrili:

Ivan Borštnik m. p. Ivan Krulec m. p. Frančišek Kokalj m. p.

Račun

o **dohodkih** in **stroških** vdovskega učiteljskega društva, njega vdov in sirot na Kranjskem od 1. septembra 1891 do 1. septembra 1892.

Oprav. št. v.	P o s a m e z n o	Gotovina		Obligacije	
		gld.	kr.	gld.	kr.
Prihodki:					
1	Gotovina od l. 1891.	413	55		
2	Letnina in vstopnina:				
	I. četrletje	102 · 00			
	II. "	186 · 00			
	III. "	222 · 00			
	IV. "	108 · 00			
			618	—	
3	Obresti od obligacij:				
	I. četrletje	173 · 30			
	II. "	761 · 25			
	III. "	153 · 30			
	IV. "	761 · 25			
			1.849	10	
4	Obresti od kapitalov:				
	I. četrletje	6 · 00			
	IV. "	5 · 60			
			11	60	
5	Vrnenege kapitala:				
	I. četrletje	30 · 00			
	II. "	20 · 00			
	III. "	15 · 00			
	IV. "	25 · 50			
			90	50	
6	Povračilo strank za kolek		4	20	
			2.986	95	
Stroški:					
7	Vdovam in sirotam:				
	I. četrletje	429 · 70			
	II. "	415 · 77			
	III. "	479 · 17			
	IV. "	352 · 50			
			1.677	14	
8	Posojila in dolžna pisma		100	—	
9	Ekvivalent:				
	I. četrletje	4 · 31			
	II. "	2 · 24			
	III. "	7 · 20			
	IV. "	5 · 83			
			19	58	
10	Podpore		70	—	
11	Tajniku in blagajniku za l. 1891		30	—	
12	Po sklepu občnega zbora		50	—	
13	V hranilnico vložil:				
	II. četrletje	400 · 00			
	IV. "	300 · 00			
			700	—	
			2.646	72	
Imetje:					
14	Hranilnične bukvice št. 59536		2.018	37	
15	Hranilnične mestne bukvice št. 989		1.693	95	
16	Prirastek na bukvice št. 989 cf. 13		700	—	
17	V državnih dolžnih pismih			45.750	—
18	Privatna dolžna pisma: F. K. 100; N. St. 150; J. V. 30; J. P. 50; A. J. 30; B. J. 70; Z. F. 50; L. S. 80		550	—	
19	Ostanek v blagajnici		336	03	
	Skupaj		5.298	35	45.750
V Ljubljani, dne 31. avgusta 1892.					

Dr. Anton Jarc,
predsednik.
Josip Cepuder,
tajnik.
Matej Močnik,
blagajnik.

Književnost.

Letna šolska poročila. (Dalje.) 17. Štirirazredna deška ljudska šola in obrtno-nadaljevalna šola v Kamniku je imela koncem šolskega leta 208 učencev. Za višji razred je bilo sposobnih 157 učencev. Ponavljalno šolo je obiskovalo 17 in za vstop v srednje šole se je oglasilo 11 učencev. Poučevali so: vodja in nadučitelj g. V. Burnik, 3 učitelji in 2 veroučitelja. Obrtno-nadaljevalno šolo je obiskovalo v pripravljalnem tečaju 27, v dveh razredih 47 in v trgovskem tečaju 4, skupaj 78 učencev iz 22 raznih obrtov in od trgovine.

18. Štirirazredna ljudska in obrtna nadaljevalna šola v Krškem je imela 211 učencev in učenk. Samo slovenski jih je govorilo 196, slovenski in nemški pa 15. V ponavljalni šoli je bilo 24 učencev. Za višji razred je sposobnih 133, nesposobnih 71, neizprašanih 7. Poučevali so vodja in c. kr. okr. šolski nadzornik g. Fr. Gabršek, 1 učitelj, 2 učiteljici in 1 veroučitelj. Šola je združena tudi šolska delarna in šolarska kuhinja. Ta je imela 177 gl. dohodkov, s katerimi se je dajala opoludne gorka hrana ubogim otrokom. Obrtno-nadaljevalno šolo je obiskovalo v pripravljalnem tečaju 16 in v dveh razredih 32 učencev, skupaj 48 iz 16 raznih obrtov.

19. Štirirazredna deška in obrtna nadaljevalna šola v Kranji je imela koncem šolskega leta 162 učencev; razven jednega govore vsi slovenski. Iz Kranja jih je bilo 143, vnanjih 19. Poučevali so na tej šoli: vodja in nadučitelj g. M. Kuster, 3 stalni učitelji in 2 veroučitelja. — Obrtno-nadaljevalno šolo je obiskovalo v pripravljalnem tečaju 35 in v dveh razredih 31, skupaj 66 učencev iz 20 raznih obrtov.

20. Štirirazredna ljudska šola v Postojini je izdala letno poročilo, ki ima na čelu članek «Zgradba novega šolskega poslopja». Učencev in učenk je bilo koncem šolskega leta izmed 402 za šolo godnih otrok 392 in sicer 307 iz Postojine, ostali pa iz okolice. Za višji razred je sposobnih 266, neizprašanih 19. Poučevali so: vodja in c. kr. šolski nadzornik g. J. Thuma, 3 stalni učitelji, 3 stalne učiteljice in 1 veroučitelj. — Obrtniško nadaljevalno šolo je obiskovalo 37 učencev.

21. Na štirirazredni ljudski šoli v Cerknici je bilo koncem šolskega leta za šolo godnih 626 otrok, šolo obiskujočih pa 468; ponavljalno šolo je obiskovalo 107 otrok. Poučevali so na tej šoli; vodja in in nadučitelj g. K. Dermelj, 2 učitelja, 2 učiteljici in 2 veroučitelja.

22. Trirazredna ljudska šola v Mengši je izdala poročilo, ki ima na čelu članek «K petindvajsetlet-

nici Mengeškega trga» in za «stariše» najvažnejša določila gledé šolskega obiskovanja. Učencev in učenk je bilo v minoletem šolskem letu skupaj 293, ponavljalno šolo jih je obiskovalo 47. Za višji razred je bilo sposobnih 194, nesposobnih 97, neizprašana 2. Poučevali so: vodja in c. kr. okrajni šolski nadzornik gospod L. Letnar, 1 učitelj, 1 učiteljica in 1 veroučitelj.

23. Deška meščanska šola s kmetijskim tečajem v Krškem je izdala svoje najdaljše letno poročilo — nemško-slovensko — ki ima na čelu slovenski članek «Naš ameriški vinograd» in zanimiv «pregled meteoroloških opazovanj v letu 1890—92». Učencev je bilo koncem leta v treh razredih 56. Poučevali so: ravnatelj g. I. Lapajne, 2 meščanska učitelja in 1 veroučitelj. 12 učencev je imelo Hočevarjeve ustanove po 91 gl. na leto. Odličnjakov je bilo 12.

24. C. kr. rudniška šola v Idriji je imela koncem minulega šolskega leta 690 učencev in učenk in sicer 685 Slovencev, 2 Čeha, 3 Nemce; domačih rudarskih otrok je bilo 607, domačih nerudarskih 49 in tujih 34. Za bližnji višji razred je bilo vrlo sposobnih 308, nesposobnih 177 in neizprašanih 7. Za prestop v srednje šole se jih je oglasilo 10. Poučevali so: vodja g. J. Inglič, 4 učitelji, 5 učiteljice in 1 veroučitelj.

25. Trirazredna deklaška ljudska šola v Kamniku je imela koncem šolskega leta v vsakdanji šoli 187, v ponavljalni šoli pa 36 učenk. Za višji razred je bilo sposobnih 147. Poučevali so na tej šoli: vodja in nadučitelj g. J. Čenčič, 2 učiteljici in 1 veroučitelj.

26. Štirirazredno deklaško ljudsko šolo v Kranji je pohajalo koncem šolskega leta 110 učenk. Poučevali so: zač. voditeljica gđe. F. Jugovic, 3 učiteljice in 2 veroučitelja.

27. Nemški «Jahresbericht» štirirazredne ljudske šole in obrtne nadaljevalne šole v Trziči nam kaže, da je bilo koncem minolega šolskega leta na tej šoli 388 otrok. Po rojstvenem kraju jih je bilo 373 s Kranjskega in 30 pa iz raznih kronovin. Po narodnosti je bilo 375 Slovencev, 24 Nemcev, 2 Italijana, 1 Čeh in 1 Hrvat. Za višji razred je bilo sposobnih 254, nesposobnih 131 in neizprašani 3. Poučevali so na tej šoli: vodja in nadučitelj g. J. Kragl, 3 učitelji, 2 učiteljici in 1 veroučitelj. — Obrtno nadaljevalno šolo je pohajalo 64 učencev in sicer pripravljalni tečaj 25, I. tečaj 22, II. tečaj 17. Razven štirih so bili vsi Slovenci. Poučevali so na tej šoli: vodja, 3 učitelji in 1 veroučitelj. J. D.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (Učiteljska konferenca.) Konec. — V nemščini učni vspehi niso bili slabi. Gledé učnega jezika pri nemščini bi bilo treba opomniti, da naj se prične učiteljstvo posluževati nemščine prej ko mogoče. Nemščina je važen predmet osobito za one učence, kateri se podajo na srednje šole. Res je, da nima ljudska šola pravo za pravo namena pripravljati otroke za srednje šole; vendar se pa navadno sodijo ljudske šole po tem, kako napravljajo učenci vzprejemne izpite za srednje šole in zato se je treba ozirati tudi na te. Pri nemščini je osobito gojiti diktando in analizo. Prava Ahilejeva peta pri nemškem pravopisu je črka s (ss in ojstri fs).

Računski uspehi so bili povsem prav dobri. V nekaterih privatnih razredih učenci niso znali poševanke. Tudi meterske mere niso znale tu in tam učenke. G. nadzornik priporoča, da se otrokom že v prvih razredih razloži, kaj pomenijo besede deka, hekto, kilo itd.

V pisanji so uspehi jako različni; poleg prav dobrih našli so se tudi manj dobri. Nekateri pišejo jako poševno, drugi zopet pokončno. G. nadzornik se čudi, da se več učiteljev ne poslužuje pokončne pisave, pripisuje pa to nepripravnim klopem.

Uspehi v realijah so taki kakor lani. Taisti se niso poslabšali, a metoda se pa tudi ni zboljšala. Po nekaterih razredih se še vedno zahteva od učencev, da se morajo iz glave naučiti dotična berila. S tem se gospod nadzornik ne strinja. Gledati je pri tem pouku bolj na razum. Učenec naj se vsposobi, da more popisati predmet po naravi ali po podobi ter da more navesti znake, po katerih se ta loči od drugih njemu podobnih. Učencem naj se poda več, kakor je v šolskih knjigah; učitelj ne bodi navezan preveč na te. Da je pa to mogoče, treba se je pripraviti na ta pouk. V podporo nam lahko služijo Erjavčeve knjige prirodopisne vsebine, Staretova zgodovina itd. Pouk v zemljepisji je premalo sistematičen. Pri popisu dežel naj se od meje preide na velikost, od velikosti na gorovje, od gorovja na vodovje, potem na podnebje, na pridelke, na prirodine, potem šele na prebivalstvo in na topografijo. Pri zgodovinskem pouku se premalo ozira na domačo zgodovino ter na naše slavne može.

V nekaterih razredih se je pričelo letos risanje brez stigem in to s prav dobrim uspehom. Vendar pa g. nadzornik z risanjem ni povsem zadovoljen.

Tretja točka dnevnega reda je bilo predavanje g. prof. Orožna: «Domoznanstvo v ljudski šoli s posebnim ozirom na razumevanje zemljevidov».

Gospod profesor kazal nam je, kako bi se dali razjasniti glavni pojmi zemljepisja v dveh izletih na grad, govoril je o zmanjšani meri, o risanju črtežev in zemljevidov, o napravi majhnega reliefa ljubljanskega gradu itd. Svoje predavanje, katero bode g.

profesor — kakor upamo — gotovo objavil v «Uč. Tov.», napravil je posebno zanimivo s tem, da je med taistim kazal članom konferencije dejanski predmete, o katerih je govoril. Konferencija je vzela za odobravanje ta referat na znanje, za katerega se je g. nadzornik še posebej referentu zahvalil.

Zatem predaval je g. mestni učitelj Razinger o risanju v ljudski šoli. Taisti navedel je vse postavne določbe, katere se tičejo tega predmeta, govoril o risarskih predlogah, izmed katerih je priporočal Grandauerjeve, Hertljeve ter Effenbergerjeve ter slednjič omenil Grandauerjevega navoda o risanju, kateri obseže vse, kar je treba učitelju vedeti o postopanju v tem predmetu.

Ker se po sklepu referata nihče ne oglasi k besedi, poprime taisto g. nadzornik sam. On opomni, da Effenbergerjeve predloge še ni odobrilo vis. ministerstvo za uk in bogočastje ter se torej v šolah ne smejo še rabiti. Na to dostavi še nekaj opazk o risanju. Postavna določba o risanju zahteva, da nastane vsaka risba pred očmi učencev. Zoper to določbo se mnogokrat greši. V visjih razredih se pogreša risanje po diktatu in pa risanje na pamet. V nekaterih razredih risalo se je z rdečo tinto naravnost na papir, brez svinčnika. To je igrača ter je obsojati. Še v realki rišejo najprvo s svinčnikom in potem šele prevlečejo risbo z rdečo tinto. Sklepaje svoje dodatke se g. nadzornik tudi temu g. referentu zahvali na njegovem trudu.

Učne knjige ostanejo večinoma iste, kakor dosedaj. Le v tretjem razredu večrazrednih ljudskih šol se uvede Praprotnik-Razinger-Žumer: «Prva nemška slovnica in berilo». Razven te spremembe bi bilo še opomniti, da se uvede v 8. razredu deklishe šole pri sv. Jakobu zgodovina od Gindelija in živalstvo od Pokornija. G. nadzornik pri tem opazi, da se bodeta te knjigi dali nadomestiti s slovenskima, ko bode od vis. ministerstva za uk in bogočastje potrjena Vrhovčeva zgodovina, Orožnov zemljepis in Hubadov prirodopis, kar se bode v kratkem zgodilo. — Druge spremembe, katerih je še nekaj so bolj neznatne.

Naslednja točka dnevnega reda je bilo poročilo knjižničnega odbora o stanji in računu okrajne učiteljske knjižnice. O tem poročal je g. Fr. Kokalj. Izposodilo se je 11 osebam 70 knjig. V knjižničnem odboru so bili Belè, Kokalj in Žumer. Nakupilo se je deset knjig, daroval pa je knjižnici g. Kokalj dve knjigi, g. Stegnar pa sedem letnikov «Učit. Tov.» V nakup so se nasvetovali Levstikovi zbrani spisi, Satzer, das I., II., III., IV., V. Schuljahr in pa njegova «Spezielle Methodik». Knjižnica šteje 714 knjig, 102 zvezka, 1 podobje, 5 zemljekazov. Dohodkov je bilo 49 gld. 31 kr., stroškov 22 gld. 12 kr., ostanka torej 19 gld. 97 kr. Na predlog g. Grkmana se voli stari odbor. V stalni odbor bili so voljeni gg.: Žumer

(37 glasov), Raktelj (36), Tomšič (23) in po ožji volitvi g. Orožen.

Samostalna predloga stavila sta se dva. Prvi (g. Žumer) predlaga, da se vis. deželni šolski svet naprosi, taisti naj blagovoli pri vis. ministerstvu posredovati, da se učiteljstvu dovolijo od državnih in drugih železnic one ugodnosti in prednosti, katere imajo drugi uradniki. V javne mestne šole hodi 400 otrok, katerih očetje so nastavljeni na železnici.

Drugi predlog (g. Belé) pa nasvetuje, da se prihodnje leto slavi 300letnica zmage kristijanov nad Turkom v slavni bitki pri Sisku. V to svrho naj se napravi šolska veselica za vso mestno šolsko mladino v velikem stilu. Za to bodi prihodnje leto dne 21., 22. in 23. roznika prosto. Oba predloga se vspremeta.

Slednjič g. nadzornik zaključil zborovanje pozivljajoč zbrano učiteljstvo, da zakliče trikratno slavo presvitlemu cesarju, kar se z navdušenjem zgodi. G. šolski svetnik Hrovath zahvali se še g. nadzorniku na izvrstnem vodstvu konferencije, s čimur je bila taista končana.

J. Likar.

Iz Ljubljane. (Abiturijentska veselica.)

— Konec. — Prav zato, ker smo se začeli učitelji zavedati svojega poklica, prav zato smo postali važen faktor, s kojim so primorane posamezne stranke računjati. Po tej poti moramo braniti svoj stan in ugled z una svitlim mečem. Prvi, ki se je s tem orožjem potezal za čast in ugled našega stanu, je bil mnogozaslužni ravnatelj v p. g. Andrej Praprotnik. V prejšnji dobi, ko je učiteljska zavednost še dremala, ali bolje rečeno spala, je bil naš starosta še osamljen na tem bojnem polji; v novejši dobi pridružil se mu je pa sotrudnik za sotrudnikom in danes nas je že precej velika «četa», ki se kakor jeden mož potezamo za ugled stanu ter odganjamo svoje napadovale. Danes smo, hvala Bogu, že celo tako daleč napredovali, da se ne zavedamo jedino le skušeni učitelji svojega poklica, ampak ta zavednost ukoreninila se je tudi že celo med učiteljske abiturijente. Ta dokaz nam daje prva abiturijentska veselica, ki so jo priredili abiturijente slovenskih in hrvatskih učiteljšč v četrtek dne 4. mal. srpana na korist «Družbi sv. Cirila in Metoda» in «Narodni šoli». Pokazala je ta veselica, kako so navdušeni naši najmlajši tovariši za lepe idejale, koje bodo pozneje presajali v praktično življenje in narod, čegar učitelji se razgrevajo za vzvišene ideje v denšnjem času, ta narod sme upati v to, da je tudi njemu sojena boljša bodočnost. Duša temu večeru je pa bil abiturijent g. E. Gangl, ki je s svojimi pesniškimi proizvodi, ki jih je navlašč za ta večer zložil, pokazal, kako mu srce gori za učiteljski stan in za narod slovenski, kojega otroke bode poučeval in vzgojeval. Narodno občinstvo ljubljansko je pa tudi pokazalo ta večer, da goji žive simpatije vrlim mladeničem, ki so si izbrali težavni a tudi lepi in častni poklic biti

učitelji preprostemu narodu. Obsežni in zanimivi vspored izvajal se je nad vse lepo in občinstvo je pokazalo svojo zadovoljnost z živahnim odobravanjem in ploskanjem. Petje je vodil prav korektno abit. g. Javoršek, ki je pokazal v tej stroki mnogo nadarjenosti. Vsa veselica je delala čast gg. abiturijentom in moramo jim na moralicnem in gmotnem uspehu iz dna srca čestitati, želeč jim, da si ohranijo vse lepe idejale za ugled učiteljskega stanū in napredek slovenskega naroda.

Iz Ljubljane. (Češki tovariši v Ljubljani.)

Dne 24. vel. srpana je prišlo v Ljubljano blizo sto čeških učiteljev. Na kolodvoru jih je pričakovalo mnogo učiteljev iz Ljubljane in z dežele ter polno narodnega občinstva ljubljanskega, ki je pozdravilo z burnimi živio- in na zdar-klici doše slovsanske brate. V imenu slovskega učiteljstva je pozdravil goste s toplimi besedami predsednik «Slovskega učiteljskega društva» g. nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik A. Žumer, na kar se je zahvalil v jedratem govoru v imenu Čehov g. Jožef Šimon, kapelan iz Dobřikovice pri Pragi. Pevsko društvo «Ljubljana» je zapelo pesem «Lepa naša domovina», na kar so Čehi odzdravljali na zdar-klici. Potem so se odpeljali v pripravljenih vozovih v čitalnico, kjer so se jim odkazala stanovanja.

Zvečer je bil na Ferlinčevem vrtu prosti zabavni večer na čast češkim gostom, ki se je razvil prav krasno in je vladala splošna navdušenost. Goste so zabavali Sokolski tamburaši, slavni ljubljanski kvartet in operni pevec g. Noll. Da tudi navdušenih napitnic ni manjkalo, umevno je samo ob sebi. Šele pozno v noč smo se ločili. A v jutro se je zbralo kmalo po sedmi uri mnogo čeških gostov in domačinov k skupnemu izletu čez Rožnik na Češki vrh, kjer je goste s prav toplimi besedami pozdravil g. Fr. Drenik. Vsi so bili navdušeni nad naravno lepoto naše slovske dežele, katero so občudovali. Nazaj gredé so se pomudili v deželnem muzeji «Rudolfinum», kjer jim je g. Ferdo Schulz z veliko prijaznostjo prav temeljito razlagal razstavljenе stvari. Popoldne so šli skupno na Grad in si ogledali divno našo okolico. Potem smo jih peljali v novo deželno gledališče. Zvečer pa je bil koncert, kateri so priredila narodna društva ljubljanska (na čelu jim «Slov. učit. društvo») na čast češkim gostom na Virantovem vrtu. Že pred osmo uro je bil prostorni vrt tako natlačeno poln (bilo nas je čez dva tisoč) odličnega narodnega občinstva, da pozneje došli niti niso mogli več dobiti prostora in so morali oditi. Vojaška godba je svirala prav mnogo slovskih komadov in kakor ta, tako je tudi pevsko društvo «Ljubljana» najlepše izvršilo svoj program ter pokazalo, da prav lepo napreduje. Bil je to res krasen večer in Čehi so bili vsi preseñeni. G. nadučitelj Skala iz Prage se je zahvalil v imenu gostov za bratovski sprejem, izborni govornik in pesnik g. J. Šimon pa je v navdušenem

govoru se poslavljaj povdarjajoč, kako veseli Čehe, videti, da je slovenski narod vrl brat in družnik narodu češkemu, ker oba se borita jednako za svojo narodno samostalnost. Takoj na to (po najstari uri) se vlije gost dež in občinstvo se je moralo umakniti pod streho, a govoriti ni bilo moči nadalje in marsiktera lepa beseda je morala izostati. Navzlic temu pa se je slavnostni večer dovršil prav sijajno in mili naši gostje so imeli priliko videti, kako je slovenski narod navdušen za nje.

Drugo jutro so se odpeljali češki gostje na Bled in potem domu. Mnogo narodnega občinstva in učiteljsva se je zbralo na kolodvoru, da so še enkrat zaklicali dragim gostom pristrčen Na zdar! in Na svidenje!

Iz postojinskega okraja. Naš okraj je štel v preteklem letu 36 organiziranih šol, 6749 za šolo godnih, 4776 vsakdanjo, 1089 ponavljalno šolo obiskujočih otrok. Iz tega razvidimo, da od šolododnih otrok 884 ni obiskovalo ljudske šole in sicer radi prevelike oddaljenosti 186, dalje radi telesnih ali dušnih hrib 58; v starosti od 6—8. leta je bilo šolskega obiskovanja začasno oproščenih 356; zasebno doma se jih je poučevalo 7, srednjo šolo jih je obiskovalo 29, privatno šolo 155 in zasilno šolo 92.

Proti lanskem letu se je število šolododnih otrok pomnožilo za 734 in število javne ljudske šole obiskujočih za 883.

Šolski okraj ima 4 štirirazrednice, 1 trirazrednico, 7 dvorazrednic, 24 jednorazrednic; dalje 1 zasobno trirazredno dekleško šolo pri šolskih sestrah v Trnovem, katera se letos razširi v štirirazrednico in 1 šolo za silo v Harijah; skupaj torej 38 ljudskih šol.

V 11 šolah je bil pouk celodnevni, v 1 deloma celodnevni, deloma poldnevni in v ostalih poldnevni.

Oziraje se na lego posameznih krajev treba bode napraviti še mnogo samostojnih šol, tako v Harijah, Bukovji, Juršicah, Palčji, na Kolku, v Šmihelu pri Predjami (Luegg), na Kalu, Erzelji, potem ekskurzno šolo v Ležečah; dalje bode s časoma razširiti šole v Št. Petru, Košani in Slavini v trirazrednice, v Nadanjem selu, Zagorji, Trnji in na Premu v dvorazrednice. Da bi le ljudstvo tako ubogo ne bilo!

Šolski pouk je oskrbovalo 12 nadučiteljev, 31 stalnih in 3 začasni učitelji, 11 stalnih in 3 začasne učiteljice, 3 privatne učiteljice reda šolskih sester «de notre dame» in 1 učitelj za silo, skupaj 64 učnih močij. Izmed teh je imelo spričevalo usposobljenosti 57. Na jedno učno moč je pripadalo 78 učencev vsakdanje šole. Šolska hoja je bila manj povoljna nego druga leta. V zimskem času je bilo radi velikih zametov in silne burje izvanredno veliko zamud, kar je uspešen pouk jako oviralo. Na pomlad razsajale so epidemije ošpice in škardatinka, vsled česar se je moral na mnogih šolah pouk za dlje časa ustaviti. Vsled vednega deževja zadnje dni meseca sušca, mal. travna in v prvi polovici meseca vel. travna je za-

ostalo poljsko delo; ko se je potem vzvremenilo, vporabljali so se šolski otroci močno pri delu, kar je zopet oviralo uspešno delovanje v šoli.

V ženskih ročnih delih je poučevalo 13 izprašanih in 12 neizprašanih učiteljic.

Novo šolsko poslopje se je sezidalo na Dolenjem Zemonu. Zidati nova šolska poslopja bode pa še treba v Postojini, Vremah in na Razdrtem. Z.

Iz Kranja. (Konec.) V okrajni knjižnici za kranjski šolski okraj prirasle so od meseca listopada leta 1889. do konca l. 1891. nastopnje knjige:

V V. oddelku: Tek. št. 322. Godec. Poleg narodne pravljice o vrbskem jezeru spisal A. Funtek. Ljubljana, 1889. Cena 1:30 gld. 323. Narodne pesmi koroških Slovencev. Zbral in na svitlo dal I. Scheinigg, c. kr. gimnazijalni profesor. Ljubljana, 1889. 1:75 gld. 324. Koledar družbe sv. Mohorja za navadno leto 1890. 325. Življenje preblažene Device in Matere Marije in njenega ženina sv. Jožefa. VIII. sn., izdala Dr. sv. Mohorja. 326. Slovenske Večernice, 43. zv., izd. Dr. sv. Mohorja. 327. Življenje našega Gospoda Jezusa Kristusa. Sp. I. Skuhala, izd. Dr. sv. Mohorja, 1889. 328. Fizika ali nauk o prirodi s posebnim ozrom na potrebe kmetskega stamu. 329. A. M. Slomška Pastirski listi. Zbral in uredil M. Lendovšek, izd. Dr. sv. Mohorja 1890. 330. Jurčičevih zbranih spisov 8. zvezek. Ljubljana, 1889. 1:05 gld. 331. Grillparzers sämtliche Werke (neueste Ausgabe) Band 1—12. 332. Letopis Matice Sl. za l. 1889. 333. Dušeslovje. Napredujočim Slovincem napisal dr. F. Lampe, izd. Matica Sl., I. zv. 334. Zab. knjižnica. Na svetlo dala Matica Sl., V. zv.: Erjavčevi zbrani spisi, II. del 1889. 335. Jurčičevih zbranih spisov 9. zvezek 1 gld. 336. Ljubljanski Zvon za l. 1890. 4:60 gld. 337. Uč. Tovariš za l. 1890. 338. Vrtec za l. 1890. 339. Laib. Schulzeitung za l. 1890. 340. Cerkveni Glasb. z muzikalno prilogo za l. 1890. 341. Popotnik za l. 1890. 342. Letopis Mat. Slov. za l. 1890. 343. Ped. Letnik za l. 1890. Izd. Ped. dr. v Krškem. 344. Volksschulgesetz. Die Reichs- und Landesgesetze mit den einschlägigen Ministerial-Verordnungen und Erlässen, zusammengestellt von Dr. Burchardt. I. Abth. 345. Volksschulgesetz. II. Abth. 347. And. baron Winkler, dež. predsednik kranjski, sp. I. Lavrenčič. 347. Brockhaus Conversationslexikon, 13. (neueste) Aufl. in 16 Bänden und ein Supplement, Leipzig, F. A. Brockhaus 1885—87. 347—362. Band I—XVI. à 50 gld. 363. Brockhaus Supplement-Band A—Z. 1887. 364. Življenje Marije, matere Božje, 9. zv. 365. Ljubljanski Zvon za l. 1891. 366. Vrtec za l. 1891. 367. Popotnik za l. 1891. 368. Laib. Schulzeitung za l. 1891. 369. Uč. Tovariš za l. 1891. 370—381. Schiller's sämtliche Werke in 12 Bänden. 382. Koledar Družbe sv. Mohorja za prestopno leto 1892. 383. Življenje preblažene Device in Matere Marije in sv. Jožefa, izdala Dr. sv. Mohorja 1891. 384. Slovenske Večernice, 45. zv. 385. Gospod, teči mi pomagat! 385. Fizika ali

nauk o prirodi. 387. Zabavna knjižnica. Zal. Mat. Sl. VI. zv. Pegam in Lambergar. 388. Letopis Matice Sl. za l. 1891. 389. Od pluga do krone. Sp. J. Bedének.

M. K.

Iz litijskega okraja, meseca malega srpana. (Okrajna učiteljska konferencija.) Učiteljstvo tega okraja je imelo svojo uradno letno konferencijo v polnem številu pod predsedništvom okrajnega šolskega nadzornika g. J. Bezlaja dne 4. mal. srpana v litijskem šolskem poslopju. G. c. kr. okrajni šolski nadzornik otvori konferencijo točno ob 9. uri ter vse navzočne pristrčno nazdravi. Na to imenuje svojim namestnikom g. nadučitelja J. Pihaka iz Toplic pri Zagorji. Zapisnikarjema se izvolita po vskliku gg.: F. Lužar, učitelj pri sv. Lambertu in K. Matajec, učitelj v Šmartnem pri Litiji. — Zborovanje je počastil s svojo navzočnostjo bl. g. okrajni glavar M. Grill, katerega g. nadzornik v imeni vsega učiteljstva srčno pozdravi.

Poročilo šolskega nadzornika o šolah našega šolskega okraja se je glasilo blizu tako-le: Šolsko obiskovanje se je po večem izboljšalo; uspehi so bili od minulega leta mnogo boljši; statistični izkazi so tu in tam še bili malo pomanjkljivi. G. nadzornik je na kratko pokazal kako naj učitelji - voditelji taiste izdelejujo. V obče so pa vsi učitelji storili svojo dolžnost ter so s tem tudi pokazali, da jim je na srcu napredek ljudskega šolstva. Manj pohvalno se je g. nadzornik izrazil o šolskih vrtilih in ženskih ročnih delih. Vsi predmeti naj se poučujejo natanko po urniku. Ako je učitelj nevešč petja, naj med tistim časom otroke uči narodne pesmi deklamirati; cesarsko pesem moramo vsi znati lepo na pamet povedati. Učitelj naj se vestno pripravlja za vsako uro; velike važnosti za nadaljno naobraževanje je pa marljivo čitanje knjig iz okrajne učiteljske knjižnice. Vedenje učiteljskega osebja (izvzemši jedne) bilo je povsem dostojno. G. nadzornik tudi prebere nekatere uradne dopise.

V nadaljni razpravi se priporočajo obrtne nadaljevalne šole, posebej pa višja obrtna šola v Gradci. Obrtne nadaljevalne šole bi bile na mestu n. pr. v Litiji, Zagorji itd. Učitelj naj učencem z ozirom na njih zmožnosti svetuje, kakošno rokodelstvo naj si izberó. Vloge na c. kr. okrajni šolski svet smejo učitelji le pótém šolskega voditeljstva pošiljati. V šoli naj učitelji in učenci govore pravilni jezik. Želeti je, da je obravnava berilnih sestavkov bolj temeljita. Na kupčijsko spisje se še vedno premalo gleda. Na skupni pouk naj se obrača večja pozornost. Za učenje nemškega jezika se priporočajo vaje v prestavah in v govorjenji. Pismeno številjenje je bilo večinoma dobro. G. nadzornik pojasni, kako naj se v ljudski šoli obravnavajo računi z navadnimi ulomki. Merstveno ob-

likoslovje se posebno priporoča za dečke. Pri lepopisji naj se predpisi vedno menjavajo; oblike črk naj se ravnajo po onih, ki so v «abecedniku»; na večrazrednicah naj se rabijo jednake oblike po vseh razredih. (Dalje prih.)

Iz radovljiškega okraja. (Okrajna učiteljska konferencija.) Učiteljstvo slovenskih šol tega okraja je zborovalo dne 3. vel. srpana v Begunjah. Zborovanja se je vdeležilo vse učiteljsko osebje razven 3 gg. učiteljev duhovskega stanu. G. c. kr. okrajni šolski nadzornik prof. Fr. Levec otvori zborovanje točno ob 9. uri s prijaznim nagovorom in pozdravom. Zborovanje sta s svojo navzočnostjo počastila tudi gg. okrajni glavar vitez Kaltenegger in c. kr. okrajni šolski nadzornik za nemško šolo v Beli Peči, prof. Wallner.

G. predsednik Levec voli si potem namestnikom g. nadučitelja Kovšco, a učiteljstvo za perovodji g. Korošca in gdč. Wurnerjevo.

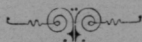
Ko g. nadzornik prečita in razjasni nekatere važnejše, v teku tega šolskega leta izdane razpise šolskih oblastev, prestopi k svojemu poročilu o stanju ljudskega šolstva v tem okraju. Rekel je, da je do zborovanja nadzoroval 16 šol z 21 razredi in pri tem nadzorovanji zapazil mnogo reči, s katerimi je popolnoma zadovoljen, a našel pa je tudi nekatere, s kojimi se ne more ujemati. Med drugim je rekel, da se pri začetnikih vaje s podvojenima soglasnikoma prepovršno gojë in prehitro preidejo, kar potem učencem pri branji poznejih vaj težavo dela; v višjih oddelkih in razredih goji se lepo in estetično branje premalo, kakor se tudi premalo pazi na ločila, učenci beró vse premehanično. Priporočal je tudi, da se učenci primernih vaj in pesmic bolj na pamet učijo. Nazorni nauk je zelo zanemarjen in pomanjkljiv, a to je pripisovati pomanjkljivosti potrebnih učil; sploh pa se vender temu pouku premalo važnosti pripisuje.

Slovnica naj se uči bolj praktično nego teoretično, pri računstvu pa naj se gleda bolj na metrično mero in na to, da jo učenci razumejo.

S potrebnimi učili so sploh vse šole slabo oskrbljene, a zapazilo se je, da se tudi z učili, katere že šola ima, ne ravna vselej tako, kakor bi se imelo, ampak se pazi premalo na nje. Učila se morajo vedno dobro hraniti, male poškodbe na njih naj učitelj kolikor moč sam popravi, kajti za vse poškodbe je on sam odgovoren.

Gledé uradnih spisov je zadovoljen, želi pa vender, da se v prihodnje spisuje šolska kronika po šolskem, ne pa po solarnem letu, da se spisi, šolskim oblastvom poslani, vselej v prepisu doma hranijo in konec leta v fascikel z uradnimi spisi povežejo.

(Konec prih.)

Društveni vestnik.

Vdovsko učiteljsko društvo za Kranjsko v Ljubljani je imelo v preteklem letu od 31. vel. srpana 1891 do 1. kimovca 1892 prihodkov 2986·95 gld., a stroškov 2646·72 gld.; ostanka v blagajnici je 336·03 gld. — Vsega premoženja skupaj je 51.084·35 gld. Od tega je 45.750 gld. v obligacijah, v privatnih dolžnih pisemih pri lastnih udih 550 gld., drugo je v hranilničnih bukvicah. Premoženje se je pomnožilo za 700 gld., ki so bili vloženi v mestno hranilnico. Letnina in vstopnina je znašala 618 gld.; vdovam in sirotam se je izplačalo 1677·14 gld. Izredne podpore se je dalo pri občnem zboru pr. l. 50 gld.; a med letom ob nujni priliki 70 gld.

Društvenikov je 98, tedaj veliko premalo napram številu kranjskih učiteljev. Pristopili so letos 4, ravno toliko jih je molče izstopilo po § 10. dr. pr. Kdor dolžnost ne izpolnjuje, zgubi tudi korist, tako je pri vsakem društvu. Podpiranih je bilo 11 vdov nekaj po 80, nekaj po 100 gld. in 22 sirot.

Občni zbor bode v torek 6. kimovca. Ob 8. bode društveniki pri sv. maši v mestni farni cerkvi pri sv. Jakobu in je potem zborovanje v prtiličji II. mestne ljudske šole na Cozovi cesti.

Na dnevnem redu je poleg običajnih toček še prošnja za izredno podporo.

Vestnik.

Cesarjev rojstni dan se je povsod prav slovesno praznoval.

Osobne vesti. G. Viktor Bežek, suplent na nižji gimnaziji v Ljubljani je imenovan glavnim učiteljem na ženskem učiteljski v Gorici. G. Mavrilij Šarabon, stolni vikarij v Ljubljani, je imenovan stalnim katehetom za I. mestno deško ljudsko šolo in mestno nemško deklško šolo v Ljubljani. Za nadučiteljico na deklški ljudski šoli v Trbovljah-Vode je imenovana gđc. Ivana Steska. Za učiteljice pa so imenovane za isto šolo gospodične Ana Wessner, Melanija Sittig in Leticija Ahčin. Č. g. Jožef Marn, profesor na višji gimnaziji v Ljubljani in g. dr. Celestin, profesor v Zagrebu sta šla v pokoj.

Ustanove za dijake iz Metlike je zapustila odvetniška vdova Smuk na Dunaji 120.000 gld.

Spomenik očetu žurnalistike. Na Francoskem nameravajo postaviti ustanovitelju in izdavatelju prvega časopisa, Teofrastu Renaudotu, velik spomenik. Dne 30. vel. travna 1631 je dovolil kralj Louis XIII. Renaudotu izdavat, tiskati in prodajati perijodično «gazetto» in je prvi list izšel še isti dan. Cena številki je bila določena na jeden «sou», list je bil za tedanje čase primeroma drag.

Spominski dan. Dne 3. vel. srpana je minulo 400 let, kar je Kristof Kolumb odjadral iz luke Palos s tremi ladjami z namenom, da poišče krajšo pot v Vzhodno Indijo, a v resnici je našel nov svet Ameriko s tremi malimi jadrnicami, od katerih je imela krov samo admiralska ladja «Santa Maria», a drugi dve «Pinta» in «Nina» sta bili le tolikošni, kolikeršne so ladje, ki po rekah plavajo.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1025

o. š. sv. Na dvorazredni ljudski šoli v Gorenjem Mozeljju je popolniti službo nadučitelja s 500 gld. letne plače, opaviilnino in prostim stanovanjem.

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim potem v štirih tednih semkaj vložje.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevji
dné 13. vel. srpana 1892.

Št. 1025

o. š. sv. Na dvorazrednici v Gor. Mozeljju je razpisano v stalno ali začasno nameščenje drugo učno mesto s 450 gld. letne plače.

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim potem v štirih tednih semkaj vložje.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevji
dné 13. vel. srpana 1892.

Listnica uredništva.

Ker smo v to številko sprejeli poročilo «Vdovskega društva» in «Narodne šole», izostala je «Didaktika» ter se v prihodnji številki nadaljuje. — G. F. K.

«Učiteljski Tovariš» izhaja na celi poli velike osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» prejemajo list za 2 gld. na leto, za 1 gld. na pol leta.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljano, Komenskega ulice št. 9; naročnino pa prejema gospod Fr. Kokalj v Ljubljani na Bregu št. 16.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.